

КАЛИТА Ольга
старший викладач кафедри зв'язків з громадськістю
Національного університету «Києво-Могилянська академія»

ГОЛУБЄВА Марія
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки
Національного університету «Києво-Могилянська академія»

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ

Система вищої освіти в Україні постійно змінюється як в позитивному напрямі, так і в негативному. Зрозуміло, останнє особливо помітно із-за повномасштабного вторгнення РФ та введенням воєнного стану в Україні.

«Практично щодня агресор завдає по території нашої держави нищівних і жорстоких ударів, руйнуючи в тому числі й освітню інфраструктуру: дитячі садочки, школи, заклади професійної та вищої освіти. Станом на сьогодні від бомбардувань та обстрілів постраждало близько двох тисяч закладів освіти, понад 200 з них зруйновано повністю» [1, с. 10].

Під час війни жахливі карколомні зміни відбуваються не тільки із душами наших співвітчизників та співвітчизниць [2, с. 17], але й з територією України. Тому *актуальним* постає питання про сучасну підготовку майбутніх фахівців-екологів у закладах вищої освіти. У цьому плані ми звернемося до досвіду Франції.

Мета нашої роботи – провести теоретичний аналіз процесу підготовки майбутніх фахівців-екологів у закладах вищої освіти Франції.

У широкому розумінні зміни у вищій освіті й в Україні й у Франції суттєво залежать від низки традиційних національних та європейських чинників: політичних, економічних, культурних, соціальних, демографічних, імміграційних та інших. Спільним у сучасному розвитку вищої школи двох країн є те, що продовжується удосконалення Болонського процесу у закладах вищої освіти (*далі* - ЗВО) на ґрунті цифровізації, інтернаціоналізації та глобалізації.

«Вивчення системи вищої освіти Франції залишається актуальним, оскільки саме Франція є однією з країн-ініціаторів Болонського процесу. Франція продовжує сприйматися у світовому просторі як певний еталон європейської культури, де вища освіта займає значне місце в загальнодержавному освітньому просторі» [3, с. 211].

Низка сучасних українських науковців ґрунтовно досліджувала різні аспекти вищої освіти Франції. У наукових розвідках А. Дурдас аналізуються загальні тенденції розвитку, забезпечення якості знань освіти, процес та специфіку оцінювання знань. О. Хміль досліджувала особливості вищої освіти, структуру університетів, організацію навчання в історичному розрізі. Зміст робіт Л. Козак розкриває цикли навчання у форматі LMD, переваги французьких дипломів, особливості отримання освіти саме в університетах. Л. Шаповалова у власних дослідженнях зосередила увагу на реформуванні змісту

університетської освіти у сучасній Франції. Н. Батечко та С. Гордійчук у своїх наукових розвідках розглядають спільні риси систем управління якістю в освіті в Україні та Франції.

Система вищої освіти у Франції є багатоступеневою та базується на загальноєвропейській Болонській системі. Ця система поєднує масові державні університети та елітні спеціалізовані заклади (*Grandes écoles*).

До основних типів закладів вищої освіти відносять:

- Державні університети (*Universités*),
- Вищі школи (*Grandes écoles*),
- Спеціалізовані школи.

Широкий спектр спеціальностей пропонують найпоширеніші заклади – Державні університети (*Universités*). Вступ до них, як правило, здійснюється без іспитів на основі атестата про середню освіту (*Baccalauréat*).

Вузькопрофільні престижні ЗВО в галузі управління, інженерії та бізнесу для підготовки еліти – Вищі школи (*Grandes écoles*). Вступ до них відбувається на базі підготовки на дворічних підготовчих курсів та успішного складання дуже складних іспитів (*Classes Préparatoires*).

Приватні чи державні ЗВО, де відбувається професійна підготовка фахівців у галузі мистецтва, архітектури, дизайну або моди, – це Спеціалізовані школи.

Франція використовує таку систему вищої освіти (Система LMD) навчання:

1. Бакалаврат (*Licence*). На цьому ступені вчать 3 роки після школи.
2. Магістратура (*Master*). Після бакалаврату вчать 2 роки (усього 5 років).
3. Докторантура/PhD (*Doctorat*). Це науково-дослідна програма тривалістю від 3 до 6 років.

У Франції підготовка екологів здійснюється як у класичних державних університетах, так і в елітних Вищих школах (*Grandes Écoles*). Вибір закладу зазвичай залежить від того, чи прагне здобувач/ка займатися у майбутньому фундаментальною наукою, чи хоче присвятити власну професійну діяльність практичному напрямку (чи інженерному менеджменту, чи різноманітним екологічним технологіями та т. і.).

У Франції низка ЗВО є провідними університетами для наукової кар'єри в галузі «Екологія та науки про довкілля». Наприклад, Університет Монпельє (*Université de Montpellier*) – світовий лідер у галузі екології. У цьому університеті діють магістерські програми з еволюції та біорізноманіття із доступом до середземноморських дослідницьких станцій. А Університет Сорбонна (*Sorbonne Université*) проводить підготовку магістрів із напрямів біорізноманіття, екологія, еволюція. Додатково тут можна отримати спеціалізацію з наук про клімат за участю вчених Міжурядової групи експертів із зміни клімату (*дали* - МГЕЗК) (IPCC - англ. Intergovernmental Panel on Climate Change). МГЕЗК є провідною міжнародною організацією, що створена для оцінки наукових знань, пов'язаних зі зміною клімату на нашій планеті. Комплексну програму «Біосфера» пропонує Університет Париж-Сакле

(Université Paris-Saclay). Ця програма націлена на моделювання екосистем на базі спостереження на місцях та лабораторних аналізів. В Університеті PSL (Université PSL) підготовку майбутніх екологів сфокусовано на високорівневих дослідженнях довкілля та включає такі престижні компоненти як *École Normale Supérieure*.

Усі ці зазначені вище ЗВО посідають найвищі місця у світових рейтингах за напрямом підготовки майбутніх фахівців «Екологія та науки про довкілля».

У спеціалізовані та інженерних школах (*Grandes Écoles*) готують фахівців-практиків, здатних впроваджувати екологічні стратегії в бізнесі та на виробництві. У Франції до провідних напрямів такої практичної підготовки майбутніх-екологів відносять: управління водними ресурсами та відходами (в університеті – *AgroParisTech*); вирішення технологічних викликів (в університеті – *École Polytechnique*); захисті водних ресурсів та плануванні територій (в університеті – *ENGEES*); еко-інновації, переробка відходів, якість повітря (в університеті – *UniLaSalle Rennes*) також існує багато інших напрямів у різних ЗВО.

Система професійної підготовки майбутніх фахівців-екологів в Україні та Франції в кількох пунктах збігається. Це стосується ступенів підготовки (бакалаврат, магістеріум, PhD), особливості організації освіти в державних та приватних ЗВО, підтримки з боку державних інституцій, врахування потреб ринку праці та т. і.

Франція може стати зразком для наслідування за багатьма показниками професійної підготовки майбутніх екологів: конкретна спеціалізація певного ЗВО, науково-освітні бази для проходження практики з певного екологічного напрямку дослідження, тісний зв'язок із національним, європейським та міжнародним науковим співтовариством.

Можна констатувати, що підготовка майбутніх фахівців-екологів доступна для французів та іноземців, прозора та відносно «дешева».

Із точки зору дидактичних вимог, така підготовка у ЗВО Франції характеризується реалізацією права рівного доступу усіх охочих до всіх сучасних ступенів освіти, перевіреною системою контролю знань, навичок та умінь, високим рівнем конкурентноздатності випускників/випускниць на ринкові праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Освіта України в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник. Київ : Державна наукова установа Ін-т освітньої аналітики, 2022. 358 с.
2. Психологія війни : зб. матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 квітня 2024 р.) / За заг. Ред. М. В. Папучі. Нежин : НДУ ім. М. В. Гоголя, 2024. 435 с.
3. Смужаниця Д. І. Система вищої освіти Франції: історичний досвід та сучасний стан. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. Вип. 29. С. 211-213.